

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل
دانشکده داروسازی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکترای داروسازی

عنوان

ارزیابی میزان مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها در بیمارستان امام خمینی (ره) ، اردبیل

اساتید راهنما

دکتر سید محمد حسن پوررشید

دکتر جعفر محمدشاهی

استاد مشاور

دکتر فیروز امانی

نگارش

نگار آهوار

۱۳۹۹-۱۴۰۰

شماره پایان نامه: د-۴۶ ۰۶/۹۹

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم، پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه آن‌ها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم. والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم، چرا که این دو وجود، پس از پروردگار، مایه هستی ام بوده‌اند، دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی پر از فراز و نشیب به من آموختند و آموزگارانی که برایم زندگی، بودن و انسان بودن را معنا کردند.

تقدیم به وجود با ارزشتان...

از اساتید بزرگ و ارجمندم آقایان دکتر سیدمحمدحسن پوررشید، دکتر جعفر محمدشاهی و دکتر فیروز
امانی که در سیر مراحل تحقیق و آماده سازی پروژه زحمات بسیاری برای اینجانب کشیده اند کمال
تشکر و قدردانی را دارم.

چکیده

مقدمه:

به دلیل مصرف گسترده آنتی‌بیوتیک‌ها امروزه مقاومت به آنتی‌بیوتیک یکی از مشکلات اساسی سیستم سلامت می‌باشد. اولین قدم برای منطقی کردن تجویز آنتی‌بیوتیک‌ها و کاهش مصرف بی‌رویه آن‌ها نظارت بر نحوه تجویز دارو و مطالعات الگوی مصرف داروها می‌باشد. مطالعه حاضر برای اولین بار به بررسی الگوی مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها در بخش‌های مختلف بیمارستان آموزشی امام خمینی (ره)، اردبیل، ایران پرداخته است.

روش کار:

این مطالعه بر روی ۳۰۰ بیمار بستری در بیمارستان امام خمینی (ره) در بازه زمانی مطالعه ۶ ماهه سال ۹۸ انجام شد. با استفاده از اطلاعات پرونده ای بیماران و روش استاندارد ATC/DDD ارائه شده توسط سازمان جهانی بهداشت (WHO)، الگوی مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها ارزیابی شد.

یافته‌ها:

از ۳۰۰ بیمار وارد شده به مطالعه تعداد ۱۷۴ نفر مرد (۵۸ درصد) و ۱۲۶ نفر زن (۴۲ درصد) بودند. متوسط سن بیماران وارد شده به مطالعه $47/2 \pm 22/8$ سال بود. کل میزان مصرف آنتی‌بیوتیک $45/99$ DDD/100bed days بود که از این میان بیشترین تجویز مربوط به سیپروفلوکساسین با $55/11$ DDD/100 beddays بود و در رتبه‌های بعدی داروهای مروپنم و سفتریاکسون به ترتیب با مقدار مصرف $43/32$ و $39/66$ DDD/100bed days قرار داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری:

مطابق با مطالعات قبلی، مطالعه حاضر استفاده معنی داری از آنتی‌بیوتیک‌ها را نشان داد. نیاز به تهیه پروتکل‌های منطقی مصرف آنتی‌بیوتیک خصوصاً برای آنتی‌بیوتیک‌های بسیار پرکاربرد از جمله سیپروفلوکساسین، مروپنم و سفتریاکسون، در بخش‌های مختلف بیمارستان امام خمینی، اردبیل، ایران وجود دارد.

کلمات کلیدی:

الگوی مصرف دارو، دوز معین روزانه (DDD)، آنتی‌بیوتیک

فهرست مطالب

۱	فصل اول: مقدمه
۲	۱-۱- ضرورت ، اهمیت موضوع و بیان مسأله
۳	۱-۲- کلیاتی پیرامون داروهای آنتی‌بیوتیک
۳	۱-۲-۱- تعریف
۴	۱-۲-۲- تاریخچه
۴	۱-۲-۳- روش به‌کارگیری آنتی‌بیوتیک‌ها در درمان
۴	۱-۲-۴- درمان پیشگیری‌کننده (Prophylactic)
۵	۱-۲-۵- درمان تجربی (Empirical)
۵	۱-۲-۶- درمان عفونت به اثبات رسیده
۵	۱-۲-۷- مقاومت آنتی‌بیوتیکی
۵	۱-۲-۸- تعریف
۷	۱-۲-۹- تاریخچه
۷	۱-۲-۱۰- اپیدمیولوژی
۱۰	۱-۲-۱۱- علت اهمیت مقاومت آنتی‌بیوتیکی
۱۱	۱-۲-۱۲- مکانیسم‌های ایجاد مقاومت میکروبی
۱۱	۱-۲-۱۳- دلایل بروز مقاومت
۱۳	۱-۳-۱- راهکارهایی برای کاهش مصرف غیر منطقی آنتی‌بیوتیک‌ها
۱۴	۱-۳-۲- استراتژی‌ها و خط‌مشی‌ها
۱۵	۱-۳-۳- طرح نظارت بر مصرف آنتی‌بیوتیک (Antimicrobial Stewardship)
۱۵	۱-۳-۴- کلیات
۱۶	۱-۳-۵- مسئولیت داروساز

۱۹	۱-۳-۶- بررسی مصرف دارو (DUR (Drug Utilization Review)
۱۹	۱-۳-۷- تاریخچه مطالعات DUR
۲۰	۱-۳-۸- اهداف مطالعات DUR
۲۴	۱-۳-۹- معرفی سیستم ATC/DDD
۳۵	۱-۴- اهداف
۳۵	۱-۴-۱- اهداف اصلی
۳۶	۱-۵- فرضیات یا سؤالات تحقیق
۳۷	فصل دوم: مواد ، دستگاه ها و روش ها
۳۹	۲-۱- نوع مطالعه
۳۹	۲-۲- زمان انجام مطالعه
۳۹	۲-۳- مکان انجام مطالعه
۳۹	۲-۴- نحوه توزیع دارو در بیمارستان
۴۰	۲-۵- جامعه مورد مطالعه
۴۰	۲-۶- روش جمع آوری اطلاعات
۴۱	۲-۷- روش انجام کار
۴۱	۲-۸- روش تجزیه و تحلیل داده ها
۴۳	فصل سوم: نتایج و بحث
۴۴	۳-۱- بررسی میزان تجویز آنتی بیوتیک بر حسب گروه سنی
۴۵	۳-۲- توزیع جنسی بیماران تحت مطالعه
۴۶	۳-۳- بررسی میزان کل داروهای تجویزی و تعداد آنتی بیوتیکهای مصرفی در بین بخش ها مورد مطالعه
۴۷	۳-۴- بررسی تعداد آنتی بیوتیکهای تجویز شده به تفکیک بخش ها
۴۹	۳-۵- بررسی کلاس آنتی بیوتیکهای تجویز شده به تفکیک بخش ها
۵۱	۳-۶- بررسی آنتی بیوتیکهای تجویز شده بر اساس شکل دارویی
۵۲	۳-۷- درصد تجویز آنتی بیوتیکها به کل داروهای مصرف شده توسط بیماران مورد مطالعه

۵۳.....	۳-۸ بررسی روش های تجویز آنتی بیوتیک ها به تفکیک بخش های مورد مطالعه
۵۴.....	۳-۹ ارزیابی داده های به دست آمده با استفاده از متود ATC/DDD
۵۶.....	فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۵۷.....	۴-۱- نتیجه گیری
۶۰.....	۴-۲- پیشنهادات

فهرست اختصارات

ATC: Anatomical Therapeutic Chemical

DDD: Defined Daily Doses

DUR: Drug Utilization Reviews

MDR: Multi Drug Resistance

HAI: Hospital Acquired Infections

ASP: Antimicrobial Stewardship Program

HIS: Hospital Information System

ADR: Adverse Drug Reaction

WHO: World Health Organization

ICU: Intensive Care Unit

NHS: National Health Service

جدول شماره ۱ توزیع سنی بیماران بستری مورد مطالعه..... ۴۳

جدول شماره ۲ توزیع جنسی بیماران بستری تحت

مطالعه..... ۴۴

جدول شماره ۳ میزان کل داروهای تجویز شده و میزان مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها به تفکیک

بخش..... ۴۵

جدول شماره ۴ تعداد آنتی‌بیوتیک‌های تجویز شده به تفکیک بخش‌های

مختلف..... ۴۶

جدول شماره ۵ تعداد و درصد کلاس دارویی آنتی‌بیوتیک‌های تجویز شده به تفکیک بخش‌های مورد مطالعه..... ۴۹

جدول شماره ۶ اطلاعات آماری مرتبط با شکل دارویی آنتی‌بیوتیک‌های تجویز شده به تفکیک بخش..... ۵۰

جدول شماره ۷ درصد تجویز آنتی‌بیوتیک به کل داروها به تفکیک بخش‌های مورد

مطالعه..... ۵۱

جدول شماره ۸ روش تجویز آنتی‌بیوتیک‌ها به تفکیک بخش‌های مورد

مطالعه..... ۵۲

جدول شماره ۹ مقایسه‌ی میزان مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها بین بخش‌های بیمارستان امام خمینی اردبیل براساس

متود

.....ATC/DDD

۵۳